Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 37 (3604) Варшава, 13 вересня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Новий навчальний рік в українських школах. с. 2-3

У Кошаліні вже 21-й раз зустрілись культури національних та етнічних меншин. с. 8

«Барви української культури» – ювілей, що не зупинила буря. с. 10

Фото Павла Лози

ISSN 027-8254
37
9 770027 825269

eprasa.pl 08494560dd

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінок шкіл

Новий навчальний рік у Білому Борі, Лігниці та Перемишлі

У Польщі учні розпочали новий навчальний рік. Цьогоріч в деяких школах, де викладають українську мову та проводять навчання предметів українською, буде менше дітей, ніж минулого.

Діти з Білого Бору

Цього року до першого класу білобірського ліцею імені Тараса Шевченка прийшло 12 учнів. Загалом усіх ліцеїстів – 54. Це на 20 менше порівняно з минулим роком.

Своєю чергою у Початковій школі ім. Тараса Шевченка в Білому Борі новий навчальний рік розпочало приблизно 60 школярів (минулого року їх було 70). У так званому нульовому класі зараз вчиться 2 дітей, у першому – 3.

– Хоча навчальний рік уже триває, це ще не остаточна цифра. Щороку відбувається ротація. Ми надалі працюємо, щоб кількість учнів збільшилася, і було цих 60, – каже Андрій Дрозд, директор білобірської початкової школи.

Окрім місцевих дітей, у школі є учні, які добираються сюди з Мястка та Щецінка. До того ж в гуртожитку проживає майже двадцять учнів початкової школи. Це, зокрема, діти зі Старґарда, Кошаліна, Щеціна і навіть Познані.

Лігницькі школярі

– Цього року нам вдалося набрати 20 нових учнів, які раніше не ходили до нашої початкової школи, – додає директор.

Можливо, рішення обрати білобірський навчальний заклад стало результатом інформаційних зустрічей для батьків, що стосувалися можливості навчання дітей у початковій школі та ліцеї. Зустрічі проводили у різних міських осередках у Поморському та Західнопоморському воєводствах протягом канікул.

– Такі зустрічі відбулися у Щеціні, Старґарді, Кошаліні, Лемборку, Слупську, Щецінку, – перераховує Андрій Дрозд.

Крім директора початкової школи, дані про навчання у Білому Борі надали директорка білобірського ліцею Дорота Стефанська-Джевєцька, керівниця гуртожитку Анна Ганаско та голова відділу ОУП у Кошаліні Роман Білас. Діяч Об'єднання є теж головою Фонду розвитку демократії, освіти й активізації «ДЕКА», який керує початковою школою.

– У 2015 році ситуація була така, що або школу закриють, або ми знайдемо чи створимо організацію, яка нею керуватиме. Цьогоріч виповнюється десять років, як початковою школою управляє фонд, – нагадує історію створення організації Андрій Дрозд.

Тим часом зовсім непогано виглядають справи в Комплексі загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі.

Цього року в «нульовому» класі «шашкевичівки» навчається 18 дітей і по 17 – у першому класі початкової школи та першому класі ліцею. Загалом у школі в Перемишлі, початковій та середній, – близько 250 учнів *(фото на 1 сторінці)*.

– Здається, ситуація є стабільною. У нас приблизно стільки ж учнів, скільки минулого року, – говорить Йоанна Баран, директорка школи ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі.

Торік у Перемишлі було 257 учнів.

Якщо ж говорити про зміни, то, прийшовши до школи на початку навчального року, учні зустріли стару будівлю «шашкевичівки» повністю відремонтованою. Варто додати, що цьогоріч школа відзначає своє 35-річчя з дня відродження. Ювілейні врочистості перемиської «шашкевичівки» заплановані на початок листопада.

У Комплексі загальноосвітніх шкіл ім. Богдана-Ігоря Антонича в Лігниці цього року в перший клас початкової школи прийшло 8 дітей. Загалом у початковій школі та ліцеї – 216 учнів. Торік школа налічувала понад 260 вихованців.

– На жаль, нам не вдалося відкрити перший клас середньої школи, – каже директорка школи в Лігниці Анна Корнаґа. Як зазначає педагогиня, процес набору передбачав, що в першому класі буде 24 учні.

– У першому наборі зголосилося менш ніж 15 учнів. Ми не досягли необхідної кількості. Я думаю, що демографічні показники, безсумнівно, впливають на цю ситуацію, – зауважує директорка лігницького комплексу шкіл.

Вона додає, що керівний орган вирішив, щоб школа не брала участі в додатковому наборі, враховуючи низьку кількість заявників у першому турі.

– У нас є гарантії, що той факт, що ми не змогли відкрити перший клас ліцею цього року, не означає, що ми закриємо набір для першокласників наступного шкільного року, – пояснює Анна Корнаґа.

Директорка визнає, що школі доведеться докласти всіх зусиль, щоб збільшити зацікавлення.

– Ми вже розпочинаємо промоційні заходи щодо набору. Сподіваємося, що він буде успішним наступного року, – говорить директорка «антоничівки». ●

eprasa.pl 08494560dd

Бартошиці

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті та з фейсбук-сторінки школи

Українські школи на Вармії та Мазурах знову привітали своїх учнів

Бартошиці

Новий навчальний рік в українських школах Ґурова-Ілавецького та Бартошиць розпочався без зайвого стресу – з усмішками, зустрічами після канікул і відчуттям повернення до свого середовища. Учні знову заповнили шкільні подвір'я та коридори, а разом із цим розпочався черговий рік навчання українською мовою, плекання культури та підготовки до дорослого життя.

Ґурово-Ілавецьке

У Ґурові-Ілавецькому школа зустріла своїх вихованців повністю підготовленою – після ремонтів та необхідних організаційних робіт. Тут навчаються діти української національної меншини з усього регіону, а також учні з України. Останніх, однак, стало менше, ніж у попередні роки. Попереду на школу чекає важливий рік: одразу два випускні класи готуватимуться до іспиту на атестат зрілості. Попередні випускники показали дуже хороші результати, що стало приємною несподіванкою навіть для педагогів.

«Школа готова: будівлі, гуртожиток. Відбулися деякі ремонтні роботи, й усе підготовлено, щоб приймати учнів. Організаційно ми також готові розпочати навчальний рік, щоб усе пройшло успішно», – говорить директорка школи Марія Ольга Сич.

У Бартошицях новий рік розпочало понад 90 учнів та 25 педагогів. Для невеликої школи без гуртожитку збереження такої кількості дітей в умовах демографічного спаду – важливий результат. Тут, як і в Ґурові-Ілавецькому, роблять ставку не лише на навчальні результати, а й атмосферу, в якій дитина має почуватися безпечно, бути почутою та отримувати підтримку.

Результати навчання в Бартошицях також дають підстави для оптимізму: з математики учні досягли найвищого, дев'ятого, рівня, з англійської – восьмого, а з польської мови – шостого, тобто вище середнього. Школа водночас залишається важливим осередком української мови, культури та ідентичності.

«В нас дитині безпечно, її вислухають. Якщо з'являються проблеми, ми дійсно їх розв'язуємо, і в нас кожен учень – це суб'єкт, це людина, яка потребує допомоги й розвитку», – підкреслює директорка Любомира Тхір.

Цьогоріч у Бартошицях з'явилися й нові технологічні можливості, адже завдяки коштам Національного плану відбудови (КРО) школа отримала обладнання для лабораторії штучного інтелекту.

Для школярів повернення після канікул має простіший вимір. Хтось ще сумує за морем і відпочинком, хтось не дуже поспішав повертатися до уроків, але багато хто зізнається: найбільше скучили за друзями. Саме з цієї радості від зустрічі й почався новий шкільний рік – із навчанням, новими викликами та надією на високі результати. ●

eprasa.pl 08494560dd

З'їзд у Журавцях на Томашівщині

19 вересня у селі Журавці (Люблінське воєводство) відбудеться з'їзд колишніх мешканців та їхніх нащадків. У рамах святкувань пройде літургія у місцевій святині (колишній греко-католицькій церкві) об 11:00, а після – панахида на кладовищах.

Журавці – це село в Томашівському повіті. До війни в ньому проживало понад дві тисячі українців. Пізніше частину мешканців депортували в Україну. У 1947 році під час акції «Вісла» тих, хто залишився, вивезли на північні землі Польщі. У вересні кожного року на свято Воздвиження Чесного Хреста сюди приїжджають колишні жителі Журавців та їхні нащадки (переважно з Мазур та Львівщини), аби раз на рік помолитися у рідній церкві та відвідати своє село.

Через рік місцева святиня відзначатиме 120-ліття.

Фото Павла Лози

Другий етап ремонтних та прибиральних робіт на лемківському цвинтарі в Ґладишеві

Волонтери з групи «Каменярі з Кичери» запрошують взяти участь у другому етапі цьогорічних ремонтних та прибиральних робіт на лемківському цвинтарі в Ґладишеві (Ґорлицький повіт).

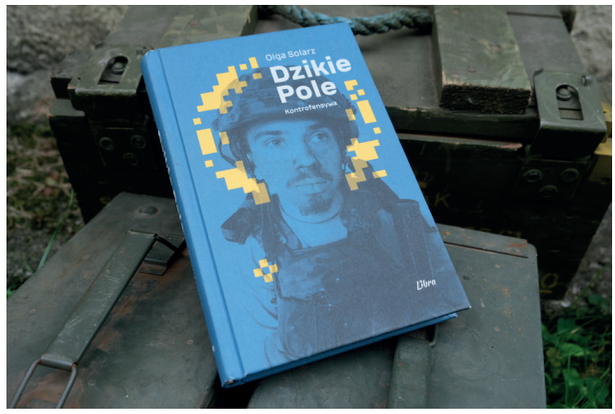
Роботи триватимуть з 17 по 19 вересня в рамах майстер-класів з каменярства під керівництвом Шимона Моджеєвського з товариства «Маґурич». Перший етап реставрації історичних надгробків на цвинтарі в Ґладишеві тривав з 20 по 25 липня.

«Каменярі з Кичери» – це група волонтерів, які працюють при Лемківському ансамблі пісні й танцю «Кичера».

«Ми працюємо над збереженням матеріальної культурної спадщини лемків на їхній рідній землі з 2019 року», – читаємо на фейсбук-сторінці групи. Її члени повідомляють: завдяки їхній діяльності протягом кількох років було проведено роботи на надгробках у селі Лабова, цвинтарі в Чорній, двох придорожніх каплицях у селі Крива, збережених надгробках на старому цвинтарі в Конечній та кількох надгробках, що потребують реставрації, на ще одному цвинтарі цього ж села – біля православної церкви святого Василія Великого.

Також триває реставрація старої каплиці в Ганчові. А зараз, другий рік поспіль, проводяться роботи на цвинтарі в Ґладишеві. Більше інформації – на фейсбук-сторінці Kamieniarze Kyczery / Каменяре Кычеры.

Зустріч з авторкою книги «Дике поле. Контрнаступ» у Битові

Гурток Об'єднання українців у Польщі в Битові запрошує на зустріч з докторкою Ольгою Соляр, авторкою книги «Дике поле. Контрнаступ». Відбудеться вона 16 вересня у міській бібліотеці Битова (адреса: ul. Zamkowa 2).

Нагадаємо, що докторка Ольга Соляр, етнологиня з Перемишля, перекладачка та співзасновниця фонду «Магія Карпат», їздить з допомогою українським військовим на передову ще з 2014 року. Від 2022 року, з початку повномасштабної війни, вона проводить більшу частину часу в Україні серед українських бійців 128-ї бригади «Дике поле», яку підтримує постійно як волонтерка.

«Дике поле. Контрнаступ» – це друга книга докторки Ольги Соляр, присвячена цій бригаді. Видання вийшло друком цього року. У книзі авторка описує реальність повномасштабного російського вторгнення, зосереджуючись на людях: солдатах, медиках, волонтерах та мешканцях передової, чий щоденний вибір формує історію сучасної Європи.

«Ольга Соляр створила репортаж, заснований на близькості та довірі. Замість видовищних образів війни вона пропонує уважний погляд на її наслідки – для окремих людей, місцевих громад та всього континенту. Вона показує, що війна – це не просто зіткнення армій, а й випробування пам'яті, солідарності та відповідальності за інших», – запрошують діячі гуртка ОУП у Битові на зустрічі з авторкою «Дике поле. Контрнаступ».

Початок зустрічі – 17:00.

Фото Павла Лози

Польська сторона дала дозвіл на пошукові роботи в Ласкові

Польська сторона надала українській експедиції дозвіл на проведення пошукових робіт на території православного кладовища у селі Ласків Грубешівського повіту (Люблінське воєводство). Про це 2 вересня повідомило Міністерство культури України. У комюніке зазначено, що відповідне рішення ухвалив люблінський воєводський реставратор пам'яток.

Дозвіл на проведення археологічних досліджень у Ласкові отримав 31 серпня 2026 року меморіально-пошуковий центр «Доля» – комунальне підприємство Львівської обласної ради. Роботи проводитимуть на замовлення Українського інституту національної пам'яті.

Мета досліджень, як зазначено у комюніке, – виявити місця поховань цивільних українських жителів села, убитих у березні 1944 року. За різними підрахунками, від рук членів польських підпільних формувань, зокре-

eprasa.pl 08494560dd

ма селянських батальйонів, там загинуло більше ніж 300 українців.

«Проведення робіт у селі Ласків стане черговим практичним кроком у співпраці України та Польщі щодо пошуку, дослідження та гідного вшанування жертв воєн і репресій», – наголошує Міністерство культури України.

Отримання цього дозволу є результатом роботи польсько-української робочої групи з питань гідних поховань, створеної з ініціативи міністерств культури обох країн у 2024 році. Це питання вже деякий час викликає дискусії, оскільки українська сторона понад рік чекала дозволу на початок робіт на території Польщі.

«Продовжуємо співпрацю з Польщею. Дозвіл на проведення пошукових робіт у Ласкові – це ще один практичний результат українсько-польського діалогу з питань історичної пам'яті. Для нас важливо, щоб цей процес ґрунтувався на взаємності. Наше спільне завдання – забезпечити професійне дослідження таких місць і гідне вшанування пам'яті загиблих», – зазначив перший заступник міністра культури України Іван Вербицький.

Міністр закордонних справ України Андрій Сибіга 2 вересня під час неформальної зустрічі з віцепрем'єр-міністром, міністром закордонних справ Польщі Радославом Сікорським також подякував польському колезі за схвалення Польщею запиту України на проведення пошукових робіт у Ласкові.

«Важливий результат нашого конструктивного двостороннього діалогу», – зазначає Андрій Сибіга у повідомленні на фейсбук-сторінці МЗС України.

Село Ласків – це друге місце, де польська сторона дала офіційну згоду на проведення пошукових робіт для української сторони. Осінню минулого року такі роботи було проведено навколо пам'ятного хреста у селі Юречкова Підкарпатського воєводства. Здійснював їх меморіально-пошуковий центр «Доля», який зараз має працювати на цвинтарі у Ласкові. Про термін проведення робіт поки що нічого не відомо.

Нагадаємо, що Юречкова і Ласків – це дві з чотирьох заявок України про проведення пошуково-ексгумаційних робіт на території Польщі. Інші локації стосуються Сагриня та цвинтаря в Перемишлі.

Своєю чергою Польща провела на цей час пошуково-ексгумаційні роботи у Львові, зниклому сьогодні селі Пужники (Тернопільщина), селі Угли (Рівненщина), селі Гута-Пеняцька (Львівщина). Теж – в Острівках та нещодавно, влітку, у Волі-Островецькій (Волинь).

Лекція в Кліщелях про російсько-українську війну

23 серпня в Міському центрі культури, спорту та відпочинку «Гладишка» в Кліщелях на Підляшші відбулася лекція доктора Миколи Рощенка з Підляського наукового інституту під назвою «Російсько-українська війна 2014-2022-2026: причини, цілі та наслідки».

Організатором лекції був Підляський науковий інститут, який повідомляє про подію на своєму сайті.

Під час лекції доктор Микола Рощенко детально представив контекст російської агресії проти України, яка почалася у 2014 році, а повномасштабного характеру набрала в лютому 2022-го. Підляський український історик і філолог, зокрема, вказав на визначені росією цілі та наслідки війни. Після доповіді відбулося обговорення, в якому взяли участь учасники зустрічі.

Відзначення Дня Незалежності України у Вроцлаві

23 та 24 серпня відбулися головні події, у рамах яких жителі Вроцлава спільно відзначали 35-ту річницю Незалежності України. Святкування у неділю, 23 серпня, у День Державного Прапора України, розпочалися в греко-католицькому катедральному храмі Вроцлава. У святині віряни молилися за Україну, народ, захисників та мир. Божественну літургію очолив владика Володимир Ющак, єпарх Вроцлавсько-Кошалінський УГКЦ.

Центральною подією святкувань цього дня став міжкультурний інтеграційний пікнік, який організував гурток ОУП у Вроцлаві. Присутніх привітали генеральний консул України у Вроцлаві Тарас Токарський та голова вроцлавського гуртка Об'єднання Ігор Саламон.

Розпочався пікнік дитячими заходами. Зокрема, відбулися польсько-українські заняття з вокалу й танцю, які об'єднали українців, поляків та представників інших національностей. Також пройшли навчання першої допомоги. На пікніку виступили гурти, що діють у Вроцлаві. Крім цього, на присутніх чекала дегустація борщу. Символом свята став «Ланцюг єдності» та спільне розгортання польського та українського прапорів.

Окремою культурною подією був спеціальний показ фільму Катерини Горностай «Стрічка часу» у Нижньосілезькому кіноцентрі (Dolnośląskie Centrum Filmowe). Стрічка розповідає про життя українських школярів і вчителів під час повномасштабної війни, показуючи не лише щоденні виклики, а й силу людського духу.

Днем пізніше, 24 серпня, у День Незалежності України відбулася особлива подія у парку на Ніських Лонках (Niskie Łąki). Там започаткували Сквер польсько-української дружби. За ініціативи громадської організації «Буря розквіту» у цьому місці було висаджено перші дерева та кущі калини, щоб прикрасити майбутній сквер. На події від імені Нижньосілезького воєводства українську громаду з Днем Незалежності привітав віцевоєвода Артур Юрковський, а від імені міста Вроцлав – віцемер Ришард Кесслер. Голос взяв теж генеральний консул України у Вроцлаві Тарас Токарський. Офіційне відкриття скверу заплановане на 11 листопада – День Незалежності Польщі.

Фото з фейсбук-сторінки Генерального консульства України у Вроцлаві

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 08494560dd

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Києву важко, але він тримається

З кожним місяцем російсько-українська війна стає дедалі активнішою, жорстокішою і руйнівною. Це відчуває вся країна, але значні зміни відбулися саме в Києві, він тепер набуває статусу прифронтового міста.

рф змінила тактику і посилила терор: вже у серпні вона перейшла від «традиційних» нічних атак до цілодобових по столиці. На День Незалежності активність зменшилася, вочевидь, через присутність в Києві високих осіб з різних країн, зокрема, президентів Естонії, Литви, Молдови, Фінляндії, прем'єрів Британії, Данії тощо, а також Кіта Келлога, колишнього спецпредставника та американського генерала, якого українці жартома називають «людина-ППО» (вважається, що росія не стріляє по місту, коли в ньому є американські високопоставлені представники).

Однак одразу після 24 серпня росія почала безперервний марафон: тривоги лунали одна за одною – такого Київ ще не відчував. Постійна тривога практично паралізувала велике місто, бо під час неї не курсує метро через мости, тож лівий і правий береги столиці виявилися розірваними, люди з роботи йшли мостами пішки, їхали самокатами, виникли великі затори, через роботу РЕБ не працює навігація в телефонах, а таксі, щоб проїхати короткий відрізок між берегами, зазвичай коштує великих грошей (в районі 1000 гривень – близько 80 злотих, для порівняння: мінімальна зарплата в Україні – 8647 грн), деякі водії просто підвозили піших або ж брали по 100 гривень з людини.

Окрім цього, росія почала активно атакувати великі торговельні центри, і хоча в самому Києві не було прямих прильотів, скоріше з'являлися новини про влучання поруч, але по країні, особливо в близьких до фронту містах, що зараз наражаються на найбільшу небезпеку, як-от Одеса, Харків, Запоріжжя, Дніпро, такі влучання є вже постійною, щоденною реальністю. Так, 21 серпня в Кривому Розі два послідовні удари БПЛА приблизно з інтервалом у 30 хвилин втрапили в ТРЦ «Сонячна галерея» – вдень, коли він працював і був заповнений людьми. Результатом стали жахливі одночасні втрати: 16 загиблих, близько 130 постраждалих, серед них 23 дитини. Торговельні заклади раніше нехтували вимогами закриватися в тривогу, зараз, однак, стали просити відвідувачів на вихід. Тож в Києві під час постійних тривог стало проблемою просто купити собі поїсти в невеличке коротке «міжтривожжя», іноді це можна було зробити, наприклад, аж з третього разу.

Окрім транспортного колапсу і закриття магазинів, виникла проблема і з освітніми закладами: діти у час тривог мусять спускатися в сховище (якщо воно в школи є, бо не всі школи обладнані достатньо великими підвалами) – і цього правила дотримуються суворо, однак виходить, що через безперервні тривоги спочатку квест – довести дитину до школи, потім вона там просидить більшість уроків в сховищі, а потім – забрати звідти, бо дітей не віддають батькам під час тривоги. Також садочки, школи, університети страждають так само, як й інші будівлі, по них відбуваються як прямі прильоти, так і пошкодження уламками. Так, 2 вересня російський дрон атакував Національний університет харчових технологій (це вулиця Володимирська, самісінький центр Києва, навпроти Київського національного університету імені Тараса Шевченка), там виникла пожежа, будівлю було пошкоджено. Удар стався під час занять. Незважаючи на це, Київ вирішив продовжувати переважно очне навчання, зараз немає єдиного рішення «столиця іде на дистанційку». Формат визначають залежно від конкретної школи, її укриття, кількості дітей і поточної безпекової ситуації. За офіційними даними КМДА на 1 вересня, із 412 київських шкіл: 401 школа, тобто 97%, працює очно або очно-дистанційно; лише 11 шкіл працюють повністю дистанційно; частина шкіл навчається у дві зміни, головним чином через місткість укриттів.

Стало небезпечно пересуватися просто містом, і власне самим центром, влада постійно попереджає людей – не знаходитися на відкритій місцевості, аби не отримати ушкодження. Так, 27 серпня збитий дрон впав в воду біля Подільського моста, в центральній частині Голосіївського району БПЛА впав просто на проїжджу частину, були постраждалі, також повідомлялося про пошкодження спортивного комплексу в районі стадіону «Динамо» ім. Лобановського тощо. 4 вересня відбувся удар безпосередньо по історичному центру – російський БПЛА вдарив по будівлі СБУ поблизу метро «Золоті ворота», пошкоджено також навколишні будівлі, зокрема заклад біля Софійського собору. У результаті атаки повідомлялося про 12 постраждалих.

Атаки йдуть по бізнес-центрах, вокзалах, залізничних депо. Так, в ніч на 5 серпня під час масованої комбінованої атаки по Київщині російська ракета влучила поблизу залізничної станції «Квітневе», поруч із атакованими логістичними центрами. На платформі в цей момент люди чекали на електричку після роботи. Загинуло 8 людей, ще 3 були поранені. Саме цю ситуацію можна вважати випадковою, бо цілили по складах під Броварами, однак багато випадків свідчать про те, що йде полювання саме на об'єкти залізниці, потяги, локомотиви. Так, 1 вересня росія завдала прицільного балістичного удару по залізничному депо в Києві та інших об'єктах залізничної інфраструктури. Загинули 7 людей, із них 6 працівників «Укрзалізниці», ще один залізничник потрапив до лікарні. Повідомляється про багато випадків, коли дрони прилітали в потяги в дорозі, через це останнім часом під час тривоги рух потягів зупиняють, а пасажирів обов'язково евакуюють, де б вони не перебували, хоч і просто посеред ночі в полі. Така ситуація на залізниці є ще однією цеглинкою в загальний хаос і колапс, якого росія намагається досягти.

І власне, last but not least – атаки на торговельну логістику, склади, великі магазини (наприклад, Епіцентри). росія прицільно вибиває склади, які розташовані

eprasa.pl 08494560dd

на околицях Києва або в містах-сателітах, наприклад, Броварах чи Борисполі. Прицільні атаки призвели до того, що 28 серпня міністр аграрної політики та продовольства України Тарас Висоцький заявив, що знищено вже близько 90% сучасних місць зберігання товарів та складської логістики торговельних мереж в Україні. Серед уражених або знищених об'єктів згадувалися логістичні центри та склади NOVUS, Fozzy, «Фора», АТБ, «Нова пошта», ROSHEN, Comfy, «Будинок іграшок», «Аврора», Auchan, Metro, Varus та інших компаній. Окрім продуктових складів, страждали і будівельні, і промислові, і фармакологічні. Через знищені товари і розірвані логістичні ланцюжки в деяких магазинах подекуди виникали перебої з продуктами харчування, і полиці місцями почали світити пустками, також українці почали купувати консерви, крупи, борошно тощо про запас – однак в цілому ситуація контрольована, продуктів в магазинах достатньо – і «розганяння паніки» щодо нестачі їжі та ліків розглядають як елемент російської психологічної спецоперації.

Психологічний стан людей в столиці дійсно зараз під ще більшим тиском, ніж раніше, дехто порівнює ситуацію з початком повномасштабної війни в 2022-му, коли знайома реальність змінилася абсолютно неочікуваним способом. Після років відносного спокою, коли нічні тривоги стали вже звичним елементом життя киянина, відбулася різка ескалація. Прийшли цілодобові і безпереревні тривоги через те, що росіяни «кошмарять» киян, запускаючи малі хвилі дронів, але через короткі проміжки часу. Так, 27 серпня тривога тривала біля 15 годин, 28 та 29 серпня – біля 11 годин, 3 вересня – більше 13 годин. В інші дні тривога тривала трохи менше, однак в цілому не зупиняючись ні на день. Посилилися масовані обстріли балістикою, коли ракети прилітають одразу після оголошення тривоги і добігти в сховище вже немає часу (якщо вони взагалі є – кияни дорікають місцевій владі, що на 5-й рік війни місто не обладнано достатньою кількістю сховищ, також мобільних, в які можна сховатися посеред дня на вулиці). Кияни, вічно невиспані, серед постійних вибухів, весь час читають новини, а там: жертви, жертви, жертви, готуються до «найважчої зими», а між цим – живуть, працюють і навіть жартують, щоправда гумор здебільшого чорний, типу «Сьогодні лягайте в метро. – Поперек рельсів вже» або «Ну що ж, вечір настав, пора закривати антибалістичні штори». Хто не витримує терору і має таку фінансову можливість, виїжджає. В інших – робота, батьки, відсутність грошей або ж стійка позиція «я не виїду, я буду триматися назло русні, бо саме цього вони і чекають». Хтось каже, що вже з'їхав з глузду, хтось приймає антидепресанти, хтось нервує і хапає панічні атаки, хтось практикує український філософський дзен типу «прилетить – так прилетить» або «чого боятися вибухів, якщо гучно – вже прилетіло, свою ракету ти не почуєш». Хтось ходить кожну ніч в метро або в укриття, але більшість спить вдома, в коридорах. Від прильоту балістики це навряд чи врятує, але від уламків або скла – досить вірогідно.

Тимчасово видихнути українці змогли тільки останнім часом, бо через приїзд спецпредставників президента США Джареда Кушнера і Стіва Віткоффа на перемовини спочатку до москви (5 вересня), а потім до Києва (6 вересня) було оголошено режим тиші. росія й Україна мусили не завдавати взаємних повітряних ударів в цей час. Українці повідомляли, що взаємне припинення вогню повсюди (і також на фронті) триватиме з 00:00 5 вересня по 8 вересня, і дійсно, першої ночі не запускали вже звичні щодобові сотні дронів в бік росії, однак рф наносила в цей час удари. 6 вересня натомість вона дійсно втрималася від атак по Києву, в столиці тривога лунала всього 22 хвилини за добу. Також перед початком цієї паузи росія вдарила по Києву та аеропортах Києва, Борисполя. Зеленський вважав цей удар демонстративним і публічно пов'язав з майбутнім приїздом Кушнера і Віткоффа.

Така безпорадність перед ворожими атаками викликана не лише посиленням російського терору, а також тим, що українцям немає чим збивати балістику. Коли в України були «Петріоти», Київ спав спокійно, зараз же до балістики долучилися ще й реактивні дрони та дроно-ракети «Бандеролі». Раніше рф атакувало звичайними дронами, і ППО збивало 97%, а іноді й 98% цілей. При такій ефективності перехоплювачів витрачати звичайні «шахеди» стало для ворога невигідно, тож він змінив тактику й перейшов на реактивні, зокрема «Герань-4», які розвивають швидкість в районі 400-500 км/год. Війна – це постійна гонка «меча і щита»: кожна нова зброя народжує новий спосіб захисту, а кожен новий захист змушує шукати нову зброю. Українці розробляють перехоплювачі для реактивних дронів, але не встигають. Чому так сталося, розповідає радник президента Сергій «Флеш» Бескрестнов: «Взимку я був на великій нараді, де зібралися виробники наших перехоплювачів. Мінімум сім-вісім компаній казали, що в них уже майже все готово. Утім, розумію, чому все ж виникла проблема. Коли компанія проєктує перехоплювач, вона розраховує його на певну швидкість цілі. Якщо шахед летить 200 км/год, перехоплювачу потрібна швидкість 250-300 км/год. На момент, коли ми спілкувалися з виробниками, росіяни застосовували „Герань-3" – реактивний дрон зі швидкістю 280-300 км/год, і саме під нього всі розраховували перехоплювачі. Але росіяни це теж розуміли і в якийсь момент повністю відмовилися від виробництва „Герані-3", перейшовши на „Герань-4". А це вже не 300 км/год, а 400, 500, навіть 550 км/год. Щоб збивати такі цілі, перехоплювач потрібен значно швидший – а це вже зміна в проєкті, новий виклик для виробників. І не всі виробники мали рішення, здатне впоратися з новою швидкістю, – довелося все переробляти».

Більше того, росіяни вже розробляють більш швидкісні «Герані-5», а також БПЛА, які літають автономно з використанням штучного інтелекту, такому дрону не потрібні сигнали супутникової навігації, він бачить картинку й орієнтується для атаки самостійно.

Звісно, за якийсь час українці винайдуть «протиотруту», але зараз Київ потерпає. Це розстріл беззахисних. За словами мера столиці Віталія Кличка, в столиці пошкоджено третину будинків. Є дані про те, що багато біженців, що виїхали з країни, мають ПТСР, натомість серед тих, хто залишився, це рідкість, бо то є саме «пост-стресовий» розлад, а українці продовжують перебувати в епіцентрі подій, в гострому стані. Травма ще не завершилася, щоб стати лише спогадом про пережите. ●

eprasa.pl 08494560dd

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

У Кошаліні вже 21-й раз зустрілись культури національних та етнічних меншин

Сьогодні багатонаціональність Помор'я – це його сила й особливе багатство. Тут поруч живуть представники різних національних і етнічних спільнот – поляки, українці, німці, кашуби та роми, за якими стоять не лише власна мова, культура та традиції, але також пам'ять і непроста, часто дуже драматична, історія.

Ці народи пережили війни, переселення, втрати й складні сторінки минулого, проте сьогодні вони живуть поруч, творячи спільний простір Помор'я. І саме здатність зберігати власну ідентичність, водночас поважаючи іншого, робить багатонаціональність не поділом, а силою, яка нині збагачує регіон.

– У серці міста, на Ринку біля міської Ратуші, вже 21-й раз відзначаємо Зустріч культур. Це винятковий захід, який інтегрує та об'єднує національні меншини. Кошалін є містом відкритим, толерантним та приязним. Будьмо одне до одного ще більш відкритими, – відзначив віцемер Кошаліна Себастьян Талай. Тим часом депутат міської ради Пшемислав Кшижановський додав:

– Після 1945 року Кошалін став містом багатокультурним. По-моєму, всі ми чудово відрізняємося одне від одного, і саме тому є таким прекрасним містом, у якому в дусі дружби та самоврядної громади нам дуже добре живеться. Тут мешкають роми, українці, білоруси, німецька та єврейська меншини, а також поляки, які приїхали сюди з усіх куточків нашої країни: від півдня Польщі, населених пунктів за Бугом на території нинішньої сучасної України аж до місцевостей, що сьогодні розташовані на території Литви. Будьмо разом і будьмо спільнотою цього міста.

eprasa.pl 08494560dd

Цьогоріч на фестивалі виступили колективи, що представляють українську, кашубську та ромську культури. Зокрема, на сцені з'явилися українські дитячий хор «Первоцвіт» з Кошаліна та колектив «Надія» зі Шпротави, кашубський «Фукус» з Вейгерова й Циганський музичний театр «Терно» з Ґожова-Великопольського. Крім музики, зустріч не могла обійтися без їжі. Цього року відбулися дві дегустації – глядачі могли скуштувати українські вареники, які підготувало ОУП, та картопляні млинці з рибою на стенді кошалінського відділу Національного центру підтримки сільського господарства, котрі приготував Шимон Скірка. Млинці на Західне Помор'я привезли вихідці з Білорусі та України. А риба – це колись дуже популярні на Помор'ї шпроти (невелика морська риба родини оселедцевих – прим. ред.), що нині стали регіональною стравою.

– Це захід, який об'єднує всі національні та етнічні меншини, а також поляків, які тут живуть. Як сказав Пшемислав Кшижановський, після 1945 року всі ми сюди прибули з різних куточків Польщі. Сьогодні, після 80 років, надалі хочемо підтримувати свою традицію та культуру й таким чином творити нову ідентичність Кошаліна та Середнього Помор'я у його багатокультурному тиглі. Пам'ятаймо, що повага та толерантність є для нас усіх найважливішими, особливо в ці небезпечні часи, в яких довелося нам жити, – сказав Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП, організатор зустрічі.

Захід, особливо серед поляків, має велику популярність, чому сприяє також місце проведення Зустрічі культур, оскільки площа біля міської Ратуші – це популярне місце прогулянок.

– Всі учасники дуже гарно виступають, і треба ознайомлюватися з культурою сусідів. Ми багатокультурний народ, а саме через культуру найкраще пізнати одне одного. Мусимо бути толерантними до кожного, – казали поляки. Й саме різноманіття нині є великою силою Помор'я, бо це простір, де різні пам'яті, культури й ідентичності не лише співіснують, а й творять спільний культурний ландшафт. ●

eprasa.pl 08494560dd

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

«Барви української культури» – ювілей, що не зупинила буря

Цьогорічні ювілейні XV «Барви української культури» в Банях-Мазурських опинилися під знаком запитання. Організатори підготували сцену просто неба біля Ґмінного осередку культури та промоції, намети, «гостину» і всю програму, однак за кілька хвилин до початку заходу пройшла сильна буря.

Вітер знищив частину підготовленої інфраструктури, злива унеможливила подальше святкування на дворі, а аварія в електромережі залишила територію без струму. Попри це, організатори вирішили не скасовувати захід. Як пояснив голова місцевого гуртка Об'єднання українців у Польщі Євген Нога, частина колективів уже була в дорозі до Бань-Мазурських, також організатори заздалегідь приготували величезну кількість традиційних страв для артистів і публіки. Тож фестиваль перенесли всередину місцевого осередку культури. Початок був нетиповим – без світла і професійного звукового обладнання. Однак швидко виявилося, що аварійні умови не позбавили учасників бажання святкувати. Публіка співала разом з артистами, а танцюристи спершу виступали під музику на магнітофоні.

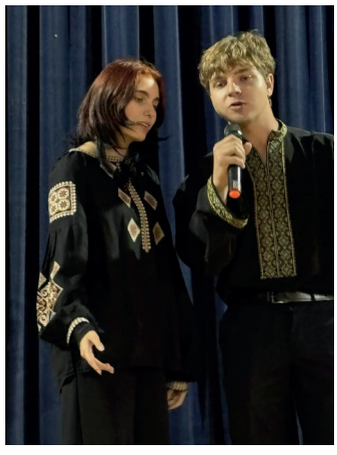
Так ювілейні «Барви» набули абсолютно незапланованого, але дуже автентичного характеру. Найважливішим виявилось не досконале оформлення свята, а спільнота та рішучість організаторів.

– Я не міг прийняти іншого рішення, ніж продовжити захід, – говорить Євген Нога, вказуючи на величезний обсяг роботи, який виконали люди, причетні до підготовки фестивалю, та залученість артистів.

У подібному ключі про захід говорили й учасниці колективу «Вервóчки», для яких ситуація в Банях-Мазурських стала доказом сили музики та публіки. Коли вони приїхали на місце, глядачі сиділи в темряві, але, як розповіли артистки, «ніхто не пішов додому». Учасниці гурту звернули увагу, що саме за таких непередбачених обставин особливо виразно видно, чим насправді є зустріч артиста з публікою. На їхню думку, ювілейні «Барви» показали, що не потрібні велика сцена, ефектне освітлення чи професійне звукове обладнання, щоб музика могла дійти до людей. Найважливішою стала сама можливість спільного переживання мистецтва та надзвичайна витривалість публіки. «Мистецтво завжди себе захистить», – підсумували вони, дякуючи мешканцям Бань-Мазурських за атмосферу і те, що залишилися з артистами, попри складні умови. Про музичну винагороду для глядачів подбали, зокрема, ансамбль пісні й танцю «Черемош», хор «Крилос», ансамблі «Зірка» та «Веселка», «Тріо Русин», «Родина Музиченків», гурти «Гопак» та «Корморан», а також солісти Вікторія Нога, Ігор Гайдаш та Юрій Музиченко.

У ювілейному заході взяли участь й представники державної та місцевої влади: Ярослав Слома – голова Комісії у справах національних та етнічних меншин сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства, Петро Бачевський – уповноважений воєводи Вармінсько-Мазурського воєводства у справах національних меншин, а також сенаторка Йоланта Пйотровська. Їхні промови об'єднували два

eprasa.pl 08494560dd

спільні мотиви – значення української культури для багатокультурного характеру регіону та потреба солідарності з Україною під час війни.

Петро Бачевський зачитав лист воєводи Радослава Круля, який з нагоди 15-річчя фестивалю підкреслив, що «Барви» є доказом постійного місця української спадщини, традицій та ідентичності в культурному ландшафті регіону. Воєвода звернув увагу на роль фестивалю як простору зустрічі, взаємної поваги та пізнання культури іншої людини.

Про виняткові умови цьогорічної едиції фестивалю згадала сенаторка Йоланта Пйотровська. Вона наголосила, що перепони не змогли відбити бажання артистів і публіки брати участь у заході. Сенаторка говорила про інтеграційний характер події, де поряд з українськими традиціями з'являються також польські акценти. Як приклад, гостя навела виступ венґожевського «Черемоша» з репертуаром довоєнного Львова. На її думку, саме такі заходи показують, що культура може об'єднувати мешканців регіону незалежно від їхнього походження.

Голова сеймикової Комісії у справах національних та етнічних меншин Ярослав Слома розпочав свій виступ із зачитування послання маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства Марціна Кухцінського. У листі було підкреслено, що «Барви української культури» є не лише святом української спільноти, а й нагодою нагадати, наскільки важливим є життя в мирі, особливо в час, коли війна в Україні щодня показує, що мир не є цінністю, даною раз і назавжди. Ярослав Слома багато уваги приділив ситуації, в якій опинився цьогорічний фестиваль. Як він зауважив, доступ до електрики, води чи просто спокійного неба – це речі, які в Польщі ми сприймаємо як очевидність, тоді як для мільйонів українців протягом багатьох років вони не є чимось гарантованим. У цьому контексті політик говорив про необхідність подальшої підтримки України. За його словами, допомога державі, яка бореться з російською агресією, одночасно є дією на користь безпеки Польщі та Європи. Однак його виступ не обмежувався воєнними питаннями. Ярослав Слома також наголошував на важливості захисту прав національних та етнічних меншин і можливості плекати мову, культуру, традиції й віру. Він переконував, що українська спільнота є повноправною частиною польського суспільства, а взаємна повага повинна бути основою відносин між поляками та українцями. Політик багато уваги також присвятив питанням пропаганди та спробам викликати неприязнь між польським та українським народами. Згідно з його оцінками, війна, яку веде росія, має також інформаційний вимір, а однією з цілей російської пропаганди є поглиблення поділів як у Польщі, так і Україні. Ярослав Слома застеріг від наративів, спрямованих проти польсько-українських відносин, і наголошував, що історичні відмінності не повинні перекривати сучасні загрози.

«Номер один у наших відносинах – це спільність стратегічного інтересу, стримування російського імперіалізму», – сказав голова сеймикової Комісії у справах меншин.

Голоси представників влади в такий спосіб добре вписалися у характер цьогорічного ювілею. «Барви української культури» були водночас і святом музики, мови та традиції, й нагодою для розмови про сучасність – війну в Україні, безпеку Польщі, права меншин та значення добрих відносин між сусідніми народами. ●

eprasa.pl 08494560dd

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

«Асуніада» вкотре об’єднала музикою

В Асунах знову було гучно, барвисто і по-українськи. Цьогорічна «Асуніада» стала не лише святом музики та культури, а й зустріччю людей, яких об’єднують добросусідство, пам’ять і підтримка України.

Захід започаткували місцеві українці у 2000-х роках, і традиційно він присвячений Дню Незалежності України. Нині основне організаційне навантаження бере на себе ґмінне самоврядування, зокрема Ґмінний осередок культури в Барцянах.

На сцені виступали місцеві колективи, а особливими гостями стали ансамблі з українського Печеніжина – партнера ґміни Барцяни. Українські артисти піснями хотіли подякувати за допомогу та солідарність у складний для України час. «Ми розуміємо, наскільки важлива підтримка друзів, тому що поляки – перші, хто відгукнувся у такий важкий час для України», – наголосила Мар’яна Сметанюк, керівниця ансамблю «Пекторaль» із Печеніжина. Українські гості, крім пісні, привезли також виставку «Печеніжин – Україна, що бореться».

У програмі були представлені й наймолодші учасники. В Асунах виступив дитячий ансамбль «Сонечка» із сусіднього Срокова, яким опікується вчителька Дарія Оринчак. У колективі співають діти української меншини, діти з України та поляки. Для них музика стала способом проводити час разом, розвивати свої здібності та просто отримувати задоволення від співу. На сцені свою творчість презентував й ансамбль «Бартове» з Ґмінного будинку культури та солістка «Неті», які спеціально на подію підготували український репертуар. Зіркою цьогорічної «Асуніади» був підляський гурт «Гойраки», що поєднує український фольклор із сучасним звучанням. Гурт виступав у програмі «Must Be The Music», на найбільших фестивалях української культури та став лауреатом фіналу загальнопольського конкурсу «Przebojem na antenę».

На особливій атмосфері заходу наголошувала війт ґміни Барцяни Марта Камінська. Вона звернула увагу на те, що українсько-польські зустрічі в Асунах відбуваються, попри спроби створювати напруження між двома народами.

eprasa.pl 08494560dd

«Пропаганда в інтернеті, на телебаченні є дуже великою. Наш польський та український народи пробують посварити, але ми не піддаємося», – сказала Марта Камінська. Для очільниці ґміни важливо, що фестиваль збирає не лише місцевих жителів. До Асун приїжджають люди з різних частин повіту, воєводства і з-за кордону.

На «Асуніаді» побував теж уповноважений воєводи у справах національних та етнічних меншин Петро Бачевський. Для нього це місце добре знайоме: посадовець неодноразово приїжджав сюди на різні українські заходи. Говорячи про сучасні виклики, Петро Бачевський звернув увагу на інформаційний вплив, який може погіршувати польсько-українські відносини.

«Мене найбільше засмучує зростання напруги щодо українців у Польщі. російська пропаганда мільйони доларів видає на те, щоб нас посварити», – зазначив Петро Бачевський. Водночас він переконаний, що відповідальність за збереження дружніх відносин лежить не лише на державних установах чи громадських організаціях. Важливими є щоденні контакти між людьми, спільні культурні заходи та присутність української культури в регіоні.

«Асуніада» традиційно запропонувала гостям не тільки музику. На святі можна було придбати українські вироби, вишиванки та посуд, познайомитися з традиційними орнаментами, а також скуштувати місцеві страви. ●

eprasa.pl 08494560dd

Леся САМЧИНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Українець, який відкрив мікросвіт

Життя видатного українського мікробіолога Сергія Виноградського схоже на захопливий роман, у якому наукові відкриття переплітаються з революційними потрясіннями, втратою дому та любов'ю до музики, що супроводжувала його все життя. Втративши всі свої статки і залишивши рідний край у 64 роки без копійки в кишені, він почав життя заново і підкорив світову науку, ставши одним із засновників сучасної мікробіології, ґрунтознавства та мікробної екології.

Дитинство

Сергій народився 1 вересня 1856 року в Києві. Його батько, Микола Виноградський, був банкіром і заможним землевласником, а мати, Наталія Скоропадська, належала до відомого гетьманського роду Скоропадських. Родина Виноградських мала маєтки, землю й худобу в Подільській губернії. Тож Сергій із дитинства добре знав сільський побут і проводив багато часу в саду, на річці та полі. Можливо, саме це стало вирішальним для його майбутнього: земля, вода, рослини були частиною щоденного життя хлопчика. Пізніше, коли він працював із бактеріями, то бачив у ґрунті єдину живу систему, у якій постійно щось відбувається.

У 10 років Сергій разом зі старшим братом Олександром вступив до Другої київської гімназії. Навчання було суворим: від учнів вимагали латини, грецької, дисципліни й абсолютної слухняності. Хлопці навчалися відмінно, а Сергій закінчив гімназію із золотою медаллю.

Пошук себе

У 1873 році Сергій вступає до Київського університету, аби вивчати право, бо так хотів батько. Однак юридичні студії швидко його розчарували. Юнаку було цікавіше спостерігати за природою, ніж вивчати букву закону, тому він перейшов на факультет природничих наук. Проте і тут навчання не одразу захопило його. Університет мав слабку практичну базу, лабораторні заняття були недостатніми, а лекції нудними. Тож не дивно, що на третьому курсі юнак майже перестав відвідувати заняття і залишив університет.

Звісно, батьки були незадоволені таким вчинком сина, від нього чекали серйозної професії та стрімкої кар'єри, а не пошуку свого «я». Але Сергій не хотів витрачати життя на те, що його не цікавило, і вирішив зайнятися музикою. З легкістю вступив до Петербурзької консерваторії, де навчався гри на фортепіано. На якийсь час вона стала для нього головною справою. Юнак міг годинами працювати над технікою гри і прагнув досягти філігранних висот. Музика була не випадковим вибором. Старший брат Сергія став професійним музикантом і диригентом.

Але згодом Сергій зрозумів, що музика як професійний напрям його більше не приваблює. У 1877 році юнак знову вступив до університету, але вже в Петербурзі. Він вивчав хімію, фізіологію рослин і ботаніку. Слухав лекції відомих на той час учених Дмитра Менделєєва, Іллі Мечникова і поступово знайшов своє справжнє покликання.

На третьому році навчання Сергій одружився зі своєю подругою дитинства – Зінаїдою Тихоцькою. Це було саме те кохання з першого погляду і на все життя – вони прожили разом майже шістдесят років. Зінаїда мала ботанічну освіту, цікавилася науковими захопленнями Сергія і була його найближчою помічницею.

У 1884 році Виноградський отримав ступінь магістра наук із ботаніки. Йому запропонували залишитися в університеті й готуватися до професорської кар'єри, але він відмовився. Саме в цей період захворіла Зінаїда, і петербурзький клімат став для неї геть несприятливим. Тож подружжя переїхало до Криму. Виноградський облаштував там невелику домашню лабораторію, де проводив свої досліди.

Перші мікроби

Треба сказати, що в XIX столітті мікробіологія була зовсім не такою, як сьогодні. Вчені вже знали про бактерії, але небагато: Луї Пастер довів значення мікроорганізмів для процесів бродіння, а Роберт Кох розробляв методи вирощування мікроорганізмів. Без відповіді залишалося важливе питання – що роблять мікроорганізми в природі? Саме воно поступово стало головним для Виноградського.

У 1885 році молодий вчений вирішив поїхати за кордон за європейським досвідом. Приїхавши до Страсбурга, взявся працювати в лабораторії знаменитого ботаніка Антона де Барі, де зайнявся дослідженням бактерій, які живуть у воді, багатій на сірководень. Для більшості це виглядало просто як дослідження брудної води з протухлим запахом, але для мікробіолога-початківця це була лабораторія самої природи. Виноградський спеціально їздив до сірчаних джерел у Швейцарії та Німеччині, щоб брати зразки бактерій прямо з їхнього природного середовища. Його цікавило – навіщо бактеріям потрібна сірка. І згодом вчений з'ясував, що ці бактерії можуть отримувати енергію з сірководню. Для цього їм не потрібне сонячне світло, вони отримують енергію завдяки хімічним реакціям. Це було важливе відкриття, яке показало, що деякі живі організми можуть обходитися без сонячної енергії. Виноградський назвав такий спосіб отримання енергії хемолітотрофією. Це було дуже незвично для тогочасної біології.

Цюрих і азот

Восени 1888 року Виноградський переїхав до Цюриха і почав працювати в лабораторії санітарії та гігієни. Там він досліджував нітрифікацію – процес перетворення азотних сполук у ґрунті. Учені вже знали, як утворюються нітрати, але ще не розуміли, які саме організми це роблять, бо бактерії не хотіли рости на звичайних поживних середовищах. Виноградський першим зрозумів, що їм потрібна інша їжа, і довів, що вони живуть завдяки енергії хімічного окиснення. Це змінило уявлення про живлення мікроорганізмів і стало основою сучасної мікробної екології. Під час цих досліджень український вчений фактично започаткував но-

eprasa.pl 08494560dd

вий напрям вивчення природи, де бактерію потрібно було розглядати не окремо, а разом із середовищем.

Париж чи Петербург?

На початку 1890-х Виноградський уже був відомим ученим. Результати його досліджень регулярно друкувалися в наукових часописах Європи. Він отримав пропозицію працювати в Інституті Пастера в Парижі. Це була фантастична можливість, але мікробіолог відмовився, бо хотів повернутися до рідного краю. Навіть сам Луї Пастер не зміг переконати його змінити рішення.

У 1891 році Виноградський приїздить до Росії, де очолює відділ загальної мікробіології Інституту експериментальної медицини в Петербурзі. За кілька років захищає докторську і працює над вивченням чуми та інших небезпечних інфекцій. В 1902-1905 роках займає посаду директора інституту.

В інституті він продовжував досліджувати ґрунтових бактерій. Одним із найважливіших напрямів стала азотфіксація – засвоєння атмосферного азоту мікроорганізмами. Виноградський показав, що деякі бактерії можуть використовувати азот із повітря. Він першим відкрив мікроорганізм, що фіксував азот з повітря, і назвав його на честь Луї Пастера – Clostridium pasteurianum. Для сільського господарства це відкриття мало величезне значення, адже допомогло пояснити, як азот із атмосфери потрапляє до ґрунту і як мікроорганізми впливають на його родючість.

Виноградський також вивчав розкладання целюлози, сіркобактерії та залізобактерії. Його цікавили не тільки лабораторні мікроби, а й те, що відбувається в землі, воді та органічних рештках.

Родинне життя

Попри міжнародну славу, Виноградський мав цілком звичайні людські радощі й обов'язки. Він турбувався про здоров'я дружини, займався маєтком, любив природу та музику. У нього і Зінаїди було чотири доньки. Дві з них – Катерина та Олена – також обрали професію мікробіолога і допомагали батьку в роботі та його дослідженнях.

Виноградський дедалі більше втомлювався від адміністративної роботи в інституті. До того ж він хотів займатися експериментами, а не паперами. У 1899 році він тяжко захворів на грип, який дав ускладнення на нирки – розвинувся нефрит. Відтепер вологий і холодний клімат Петербурга був занадто важким для нього. Тож в 1912 році вчений залишає місто і переїздить разом із дружиною та доньками до родинного маєтку Городок Подільської губернії. Для його колег це рішення здавалося дуже дивним. Ще б пак – відомий учений залишив високу посаду й добровільно поїхав в село. На той час йому було вже 55 років.

Виноградський прожив у Городку майже 15 років. Його володіння вважалися одним із найприбутковіших і найбільш розвинених господарств Поділля. Виноградський підходив до керування маєтком як новатор: замовляв передову техніку, відбірне насіння та елітні породи худоби. Завдяки цьому його господарство приносило стабільний дохід. Ба більше, вчений прагнув модернізувати й сам Городок – він розпочав його електрифікацію та звів гідроелектростанцію на річці Смотрич. Проте завершити цей масштабний проєкт завадила революція 1917 року.

Виноградський не був політично активним, але червона влада не залишила йому можливості продовжувати колишнє життя, бо для неї він був імперським буржуа. Родина Виноградських з приходом більшовиків втратила всі маєтки й статки. Вченому довелося залишити батьківщину. Це був важкий крок, адже він, як і багато вимушених емігрантів, втрачав не тільки рідний дім, а й фактично увесь свій світ і звичне життя.

Нарешті Париж

В 1920 році вчений переїздить спочатку до Швейцарії, а потім до сербського Белграда, де працює викладачем у виші. А вже за два роки отримує запрошення Інституту Пастера й очолює лабораторію сільськогосподарської мікробіології. Виноградський разом з родиною оселяється в Брі-Конті-Робер – невеликому містечку поблизу Парижа, саме там була експериментальна станція Інституту Пастера. Нарешті у нього з'явилася власна лабораторія і можливість знову займатися тим, що він любив найбільше. Й у віці понад 60 років мікробіолог фактично починає своє професійне життя заново – працює з ґрунтом і мікроорганізмами, проводить досліди та готує публікації.

У Франції Виноградський вивчав можливості використання мікробіології в сільському господарстві. Його підхід був ширшим, ніж у молоді роки: вчений прагнув описати цілу систему взаємодії мікроорганізмів із довкіллям. Саме тому його вважають одним із засновників мікробної екології.

У 1935 році, коли вченому було 78 років, він отримав медаль Левенгука – одну з престижних міжнародних нагород у галузі мікробіології.

Попри свою популярність в науковому колі, він не любив публічності, відмовлявся від запрошень читати лекції у США та виступів на конференціях. Лише один раз відвідав міжнародну конференцію в Римі та мікробіологічний конгрес у Парижі. Його стихією залишалася робота в лабораторії. Він міг довго сидіти над культурою мікроорганізмів, повторювати дослід, ретельно перевіряючи результати.

Виноградський все життя любив музику, не пропускав жодного концерту, цікавився літературою й мистецтвом. Вдома часто грав на фортепіано разом з доньками. Водночас у його житті завжди були ностальгія і туга за рідним краєм. Коли його близький друг американський біохімік Зельман Ваксман (українець за походженням) повертався з подорожей з Радянського Союзу, Виноградський завжди детально розпитував його про Україну та життя українців.

Останні роки

У 1939 році пішла з життя дружина Зінаїда. Для Виноградського це була тяжка втрата, адже вона стільки років була поруч – під час наукових пошуків, хвороби, революції та еміграції. Після її смерті Виноградський завершив активні наукові дослідження, але не пішов з науки остаточно. Натомість зайнявся упорядкуванням результатів своїх робіт і підготовкою матеріалів до публікації. В цьому йому допомагала донька Олена.

У 1949 році, коли Виноградському було 92 роки, вийшла його фундаментальна книга про мікробіологію ґрунту. А свою останню статтю вчений опублікував 1952 року, коли йому було 95 років.

Помер Виноградський 24 лютого 1953 року у віці 96 років, проживши майже століття. Його життя було як подорож машиною часу: він народився в Києві ще в часи царської Росії, а пішов з життя уже за часів радянської влади. Він прийшов в науку тоді, коли мікробіологія ще тільки народжувалася, а закінчив свій шлях в епоху, коли вже відкрили антибіотики і структуру ДНК, коли виникла молекулярна біологія і генетика. ●

eprasa.pl 08494560dd

Церква в Куньковій

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

«Що земличка в Куньковій породила, тим вона й людей кормила»

Щороку, перед лемківською Ватрою в Ждині, невелике село Кункова в ґміні Устя-Ґорлицьке, можна сказати, оживає. Цей рік не став винятком, адже в середині липня там відбувся 6-й З'їзд куньков'ян.

Ці зустрічі проводять регулярно й вони відбуваються щороку, за винятком перерви під час пандемії. Їхня мета – плекати пам'ять про Кункову та будувати спільноту людей, розділених долею майже вісім десятиліть тому.

Цьогорічна зустріч нинішніх та колишніх мешканців села, а також їхніх нащадків розпочалася зі спільної молитви біля хреста, розташованого неподалік сільської світлиці в Куньковій. Пізніше всі перейшли до світлиці на свято, підготоване Клубом сільських господинь (Koło Gospodyń Wiejskich) з Кункової та Ліщин.

Зустріч супроводжував не лише спільний спів її учасників, що лунав до пізньої ночі, але й спогади.

Дві хижі

– Я повернувся до Кункової із західних земель у 1960-х роках, коли мій дід збудував тут новий будинок, – каже Павло Гладик *(на фото поруч)*. На початку 1960-х років він кілька місяців один навчався у місцевій школі. Пізніше до нього приєдналися ще троє учнів.

– Я тут виріс. Ходив до школи чотири роки. На групових фотографіях зі школи ви можете побачити мене, як сиджу навпочіпки перед шкільним будинком, – говорить він, показуючи на архівні фотографії, що прикрашають інтер'єр сільської світлиці. Виставка, яку підготував гурток Об'єднання лемків у Куньковій, охоплює не лише фотографії, зокрема села і його жителів до 1947 року, але й документи та список колишніх мешканців.

Павло Гладик розповідає, що зараз у нього – «дві хижі»: у Куньковій і США. Він виїхав до Штатів у 1976 році, переїхавши до свого дядька – Василя Барни.

– І ось минуло вже 50 років, відколи я в Америці. Спочатку жив у Коннектикуті, а потім – у Пенсильванії, – каже Павло Гладик, у якого в Сполучених Штатах є діти та онуки.

– Я не був тут, у Куньковій, п'ять зим. Приїхав цього року в травні. І хотів би провести тут зиму, – зізнається він.

– Мене постійно тягне назад до рідного села. Тут жили мої бабуся та дідусь. Було бідно. І тільки тим, що земличка в Куньковій породила, тим вона й людей кормила. Але головне, що жилося в рідних сторонах, – говорить він, додаючи, що тих, хто колись мешкав у селі, вже немає.

– Половини села, яке я знав, вже немає. Життя за кордоном – важке. Особливо, коли ділиш своє життя між двома хижами: між родиною, дітьми й онуками в Америці та Лемківщиною, – додає Павло Гладик.

Найменша школа в Польщі

Місце, де проходять З'їзди куньков'ян, – це колишня школа. У 2000-х роках її визнали найменшою школою в Польщі та навіть у Європі. Багатоконфесійна, недержавна школа імені Яцека Куроня в Куньковій була закрита у 2005-му, через п'ять років після того, як її перейняла неурядова організація.

– Ми організували Клуб сільських господинь у Куньковій та Ліщинах. Саме так нам вдалося врятувати будівлю від руйнування. Покійний уже Дмитро Ридзанич, який був багаторічним війтом ґміни Устя-Ґорлицьке, дуже допоміг нам у цьому. І саме так ми тримаємо школу, яка сьогодні виконує функцію світлиці, – розповідає Ольга Гладик, членкиня КСГ. – І для нас немає значення, хто є хто, бо ми як родина і працюємо для спільного бла-

Внизу Ольга та Іван Гладики

eprasa.pl 08494560dd

га, щоб ця світлиця продовжувала діяти. Бо вона наша, – каже пані Ольга, сміючись, що стала «куньківчанкою» завдяки шлюбу, адже її чоловік Іван Гладик – уродженець Кунькової.

Тільки дошки від хати залишились

Для деяких учасників З'їзди куньков'ян – це момент, коли вони можуть зустрітися з родиною, яка розкидана по всьому світу. Саме таку ситуацію описує Стефанія Поливко (з дому Дудик), яка приїхала на з'їзд з Любуського воєводства. Вона не пам'ятає Кунькової до депортації. У 1947-му їй було три роки. Але вона згадує історії, які розповідала їй бабуся.

Стефанія Поливко та Андрій Шклярський

– На виселенні ми жили разом з бабусею. Вечорами сусіди приходили до нас і говорили про Кунькову. А моя хата у Куньковій – перша під «копою» (горою – прим. авт.), – вказує жінка. Батько пані Стефанії намагався повернути сімейну землю. – Він отримав 3 гектари, і це було ще не все. Але мого сімейного будинку на той час уже не було.

Від старого будинку залишилися лише дошки.

– Мій батько та мій стрийко знайшли ці дошки на пункті збору худоби в селі Ропа. Вони впізнали хрест, намальований на балці зі стелі, яку в Ропі використали під час будівництва пункту збору, – каже пані Стефанія й додає, що вона вже двадцять років намагається повернути собі ліс, яким родина володіла до 1947 року.

– Фізично я його ще не отримала. Але він в мене вже є, і я сплачую податки вже три роки, – розповідає Стефанія Поливко. Багато її однолітків повернулися до Кунькової, зокрема двоюрідні брати й сестри. Її батько помер у 1960-х роках, не встигши тут добудувати новий будинок.

– Так і сталося, що ми не повернулися сюди. Сьогодні приїжджаю, коли тільки можу, – розповідає пані Стефанія, яка раніше завжди брала до Кунькової свою маленьку онуку Марту.

Родина – з України та Берліна

– А я привезла із собою німця, – сміється Марта Міронович, говорячи про свого хлопця Домініка. Вона і Домінік приїхали на з'їзд з Берліна, де Марта живе вже понад десять років.

– Я приїжджаю сюди з дитинства. Мені було, мабуть, шість років, коли я вперше приїхала з бабусею Стефцею.

Марта та Домінік

У нас тут була хатинка, – згадує Марта. Вона додає, що її прадід збирав цеглу в Любуському воєводстві, потім перевозив її потягом до Ґорлиць, а далі – конем, щоб побудувати будинок у Куньковій.

– Уявіть собі. Майже 600 кілометрів, перевозити звідти цеглу, щоб побудувати цей будинок, – каже Марта. – Ми тепер постійно добудовуємо цю хатину. Дах уже готовий. Це найважливіше.

– Я повертаюся до Кунькової, бо це моє рідне село, – наголошує дівчина. У неї в довгостроковій перспективі є плани переїхати на Лемківщину. Марта називає їх «мріями». А поки що раз на рік бере відпустку, щоб бути тут зі своєю родиною.

– Іноді я приїжджаю до Кунькової раз на рік. А іноді – частіше. Просто приїжджаю. Знаю: з Німеччини – це велика відстань. Але тут тихо та спокійно. Втеча від міста. Телефону для мене тут не існує, – пояснює Марта. – Саме моя бабуся прищепила мені Кунькову.

Для пані Стефанії та її онуки Марти щорічні З'їзди куньков'ян – це також можливість зустрітися з родиною, яка живе в Україні. Так було і цього року.

– Батько був виселений з Кунькової, коли йому було 12 років. Виселили його з родиною в 1945 році на Полтавщину. Перша зима була дуже важка. До того ж жили вони у землянці, – розповідає про свого батька Андрій Шклярський, який приїхав до Кунькової з дружиною та дітьми. Його тато, Іван Шклярський, з родиною намагалися повернутися на батьківщину, на Лемківщину. Але їм це не вдалося.

– Як згадував мій батько, їм залишався лише один день до успіху. Коли дісталися до кордону, виявилося, що його закрили напередодні, і їх не пустили назад до Польщі, – згадує Андрій Шклярський. Сьогодні фотографія його батька прикрашає одну зі стін у сільській світлиці в Куньковій. Іван Шклярський зображений у козацькому одязі та з булавою.

– Мій батько був активним борцем за незалежну Україну та отаманом Прикарпатської Січі. Хоча мій батько оселився у Львові, де одружився та створив сім'ю, у душі він залишався лемком до кінця своїх днів, – зазначає Андрій Шклярський, який востаннє відвідував Кунькову разом зі своїм татом у 2017 році.

– Сьогодні я приїжджаю сюди зі своєю родиною. І відчуваю, що Кунькова також моє рідне село, – додає він. ●

eprasa.pl 08494560dd

Тадей Карабович, «Світ покотиться круглим яблуком: дев'ять есеїв про поетесу Віру Вовк». Львів: ЛА «Піраміда», 2026. – 140 с.

Віктор ЯРУЧИК

До 100-річчя з дня народження поетеси Віри Вовк

У львівському видавництві ЛА «Піраміда» в серії «Приватна колекція» вийшла книга поета, перекладача, люблінського літературознавця та літературного критика Тадея Карабовича під символічним заголовком «Світ покотиться круглим яблуком. Про Віру Вовк до 100-річчя з дня народження поетеси» (Львів, 2026). На 140 сторінках видання розміщено цінний авторський матеріал, складений з дев'яти нарисів та монографічних матеріалів, які показують неповторний літературний портрет Віри Вовк (1926–2022) – відомої української поетеси та чільної еміграційної співучасниці Нью-Йоркської групи. Варто нагадати, що автор видання – Тадей Карабович є членом Національної спілки письменників України та Спілки польських літераторів Люблінського осередку. Він постійний автор сайтів Золота пектораль та Pisarze.pl. Він також член редколегії «Літературна Україна» і журналу «Сівач», головний редактор щорічника «Український літературний провулок» (з 2001 р.).

У книзі «Світ покотиться круглим яблуком» Тадей Карабович глибоко осмислює творчість відомої української поетеси Віри Вовк. Написані в різний час його нариси (2020-2025) є літературною спробою авторського бачення самобутньої особистості, якою була Віра Вовк. Тому невипадковим та промовистим є факт, що видання виходить з нагоди 100-річчя з дня народження відомої словесниці.

Варто відмітити, що книгу супроводжує редакційна колегія: Зоя Лісовська, Віра Білевич, Надія Гаврилюк, Юлія Григорчук, Анджей Ходацький. Вона складена з людей, які дружили з Вірою Вовк і в останньому періоді її життя та творчості в особливий спосіб були пов'язані з нею листуванням і видавничим проєктом її останньої поетичної збірки «Героїка» (Львів, 2022). Це неповторна історія дружби, приязні і літературних контактів понад континентами і понад часом.

З огляду на те, що книга Тадея Карабовича має науковий та літературознавчий характер, її рецензентами є відомі вчені: Микола Жулинський, академік, професор, доктор філологічних наук, директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України; Микола Зимомря, доктор філологічних наук, академік Академії наук вищої школи України, професор кафедри англійської мови та перекладу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка; Віктор Яручик, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури, декан факультету філології та журналістики Волинського національного університету імені Лесі Українки. Редактором видання є Василь Ґабор – засновник серії «Приватна колекція», а науковим та літературним редактором – відома поетеса Надія Гаврилюк з Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України.

Книга «Світ покотиться круглим яблуком» – це презентація написів та двомовної збірки віршів «Зі скрині забутих предків». Тому у книзі запрезентовано цікавий матеріал фактографічного типу, який показує літературний портрет Віри Вовк з авторської перспективи. Але цінною здається сама ідея художнього оформлення книги – тексти, проілюстровані світлинами. Деякі із них надруковано вперше з приватних фондів автора та Віри Білевич – львівської приятельки поетеси.

Книга читається легко, хоча має науковий та літературознавчий характер. Вона написана в доступній формі. Загалом у ній автор зробив спробу фахового обґрунтування знань про Віру Вовк. Дев'ять нарисів – це ґрунтовна розповідь про життя та творчість еміграційної української поетеси. Оскільки нариси писалися протягом п'яти років, у їхньому змісті повторюються базові знання, дати, події і теми літературних фахових розробок.

Варто нагадати, що у книзі існує її особистісна парадигма, яку склали переклади творів Віри Вовк, здійснені польською мовою Тадеєм Карабовичем – як перекладачем. Поет переклав шість книг Віри Вовк та роман польського письменника Анджея Ходацького «Лікар Селянський» (2015) про долю Остапа Селянського – батька поетеси, який загинув у 1945 році у Дрездені. Перша перекладацька робота – це вибрані вірші з вагомого поетичного фонду авторки «Miłosne listy księżnej Weroniki» з далекого 2003 року. Ця збірка показувала, якою натхненною поетесою була Віра Вовк і як вона прекрасно володіла поетичними образами, попри еміграцію, чужину та вигнання. Недарма проф. Олександр Астаф'єв у статті «Радість в усьому живому» (Золота пектораль, 27.12.2021) писав: «Як і в інших поетів „Нью-Йоркської групи", у Віри Вовк є особлива, надзвичайно близька її світовідчуванню культурна призма, крізь яку вона заломлює образи оточуючого життя. Уже з перших збірок поетеси дає знати про себе архаїко-міфічний спосіб художнього мислення, нагромадження в її ліриці архетипів і метафоричних модусів споглядання».

Дві наступні книги перекладів – це п'єса «Смішний Святий» (2013) і збірка віршів «Жіночі маски» (2014). Три перші книги вийшли у Польщі за сприяння державних фондів, а інші три Віра Вовк видала своїм коштом у видавництві «Contraste» в Ріо-де-Жанейро. Це були видання «Зі скрині забутих предків», «Свято з Жар-Птицею» і «Спілкування з опалевим метеликом». Всі вони вийшли у 2019 році і з психологічного погляду показували стан духу Віри Вовк, яка хотіла встигнути зробити в царині літератури якнайбільше. Історія цих перекладів фіксується Тадеєм Карабовичем у його нарисах, хоча самі тексти показують українську поетесу на широкому літературному тлі України, Бразилії та Ріо-де-Жанейро, де вона жила і творчо працювала. Тому варто процитувати фрагмент з книги Надії Гаврилюк «Під плахтою неба: Поезія Віри Вовк» (Дрогобич, 2019): «Самобутність голосу Віри Вовк народилася на перетині вічних тем, розроблених у оригінальній образно-символічній парадигмі, та поєднанні римованого вірша, який має давню традицію в українській поезії, з верлібрами, що активізувалися у нас щойно у XX ст., але здавна посідали і продовжують посідати значне місце у світовій поетичній практиці».

Книга про Віру Вовк має пізнавальний характер, вона цікава, написана в науковому та літературознавчому доступному для читача ключі. ●

eprasa.pl 08494560dd

УВАГА!

В мережі зараз з'являються нові фейки. Їхня мета – спровокувати гучну реакцію та хвилю обурення.
Дуже просимо уважно перевіряти інформацію, щоб не «накрутитися» і не посилювати того, що автори провокації хочуть досягти.
Приклад: з'явилися фейкові фотографії – нібито у селах Павлокома та Млини у Підкарпатському воєводстві осквернили пам'ятники. ЦЕ ФЕЙКИ! Ми це перевірили на місцях. Не розповсюджуйте, не дискутуйте! Блокуйте!
Будьте чуйні та уважні!

Об'єднання українців у Польщі

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 08494560dd

ЗАПРОШЕННЯ

«ПАМ'ЯТАЙМО ПРО ЯВОЖНО»

Об'єднання українців у Польщі – гурток у Катовіце та Парафія Успення Пресвятої Богородиці УГКЦ у Катовіце щиро запрошують на вшанування пам'яті жертв Центрального табору праці в Явожно.

Дата: **19 вересня 2026 року**
Місце: **Пам'ятник жертв комунізму**
у лісі, вул. Дарвіна 16A, 43-603 Явожно
Google Maps: «Pomnik Ofiar Komunizmu»
Паркування: **вул. Inwalidów Wojennych, перед лісом**
в'їзд до лісу заборонено

Програма:
10:00 Початок. Божественна Літургія та Панахида
11:30 Покладання квітів до пам'ятника
11:45 Мистецькі виступи дітей
12:15 Промови представників організаторів, влади та гостей
13:00 Завершення урочистостей та почастунок

Закликаємо всіх небайдужих долучитися до спільної молитви та зберегти пам'ять про трагічні сторінки нашої історії.

Об'єднання українців у Польщі, гурток Катовіце
УГКЦ, Парафія Успення Пресвятої Богородиці, м. Катовіце

Związek Ukraińców w Polsce
Koło Katowice

eprasa.pl 0849456odd